

Konklusionsreferat fra

Møde i Det Sydslesvigske Samråd

mandag den 24. oktober 2022 kl. 18.30
på Flensborghus

- Til stede:**
- Dansk Centralbibliotek for Sydslesvig (DCB)**
v/ Christian Jürgensen, Bjarne Truelsen og Jens M. Henriksen
 - Dansk Skoleforening for Sydslesvig (Skolef.)**
v/ Andrea Heimrath og Lars Kofoed-Jensen
 - Dansk Kirke i Sydslesvig (DKS)**
v/ Uwe Nissen, Hasse Neldeberg Jørgensen og Jytte Nickelsen
 - Dansk Sundhedstjeneste for Sydslesvig (DS)**
v/ Randi Kuhnt, Tinne Virgils og Tom Petersen
 - Sydslesvigs danske Ungdomsforeninger (SdU)**
v/ Kay von Eitzen og Anders Kring
 - Sydslesvigsk Forening (SSF)**
v/ Gitte Hougaard-Werner, Kirsten V. Weiss og Jens A. Christiansen
 - Friisk Foriining**
v/ Ute Jessen og Ilwe Boysen
 - Organisationer tilsluttet Sydslesvigsk Forening (De tilsluttede)**
v/ Henry Bohm og Finn Limbrecht
 - Sydslesvigsk Vælgerforening (SSW)**
v/ Christian Dirschauer, Sybilla Nitsch og Martin Lorenzen
 - Grænseforeningen (GF)**
v/ Else Tornbo
- Afbud:**
- Udo Jessen, Skolef.
 - Mads Lausten, SdU
- Gæster:**
- Kim Andersen, Otto Putzer, Elke Putzer, Georg Buhl,
 - Mogens Rostgaard Nissen, Hinnerk Petersen,
 - Daniel Dürkop, Rasmus Meyer,
 - Camilla Sørensen (journalist, FLA)
- Referat:**
- Jens A. Christiansen og Tine Andresen (SSF)

Dagsorden:

1. Valg af ordstyrer.
2. Godkendelse af konklusionsreferat fra den 22. august 2022.
3. Fastlæggelse af den endelige dagsorden.
4. Meddelelser.
5. Strukturdebat. Status.
6. FUEN-kongres 2022 v/SSF.
7. Europeada 2024 v/SdU.
8. Sydslesvigkalenderen v/DCB.
9. Fremtidsfabrikken: Opfølgning v/SdU.
10. Spørgetid.
11. Eventuelt.
12. Lukket møde.
 - Godkendelse af konklusionsreferat fra den 22. august 2022.

Formand Gitte Hougaard-Werner byder velkommen og ønsker generalkonsul tillykke med fødselsdagen forleden.

1. Valg af ordstyrer

Gitte Hougaard-Werner vælges som ordstyrer.

2. Godkendelse af konklusionsreferat fra den 22. august 2022

Referatet godkendes efter Udo Jessens skriftlige ønske om at få følgende udsagn med i protokollen på side 6 efter Henry Bohms udsagn om den fælles erklæring i forbindelse med Ukraine-krigen. Udsagnet tilføjes som følger:

"Skolef., Udo Jessen mener ikke, at Samrådet havde et problem med en fælles erklæring i forbindelse med Ukraine-krigen. Samrådet fandt frem til en fælleserklæring som alle kunne bakke op om. At enkelte organisationer så kom med en egen udmelding i pressen, har ikke noget med Samrådet at gøre."

3. Fastlæggelse af den endelige dagsorden

Dagsordenen følges.

4. Meddelelser

SSW, Christian Dirschauer

Overborgmestervalget i Flensborg er afsluttet med en formidabel kandidat, der fik lidt over 16% i første valgrunde. Takker for den opbakning som overborgmestercandidaten fik.

Den 15. november er der hovedudvalgsmøde, hvor man så småt begynder med at forberede kommunalvalget maj 2023. Alle opfordres til at komme med punkter/emner til mødet. Disse sendes direkte til Martin Lorenzen eller til Christian Dirschauer.

Skolef., Lars Kofoed-Jensen

Skoleforeningen deltog i "Arbeitsgemeinschaft Bildung" som er en arbejdsgruppe under FUEN. De havde årsmøde i Klagenfurt i sidste uge. Hovedtemaet var "Mindretal og dagtilbud". Næste år vil temaet være "Overgangen fra dagtilbud til skole", og vi forventer, at næste års årsmøde vil afvikles her i grænselandet, så de både kan opleve friserne, tysk mindretal i Danmark og dansk mindretal i Tyskland. Vi er med til at vælge datoerne sammen med de andre aktører i grænselandet.

Den anden meddelelse er af personlig karakter. Efter de artikler, der var i Flensborg Avis, så Lars Kofoed-Jensen sig – på egne og på Skoleforeningens vegne – nødsaget til at skrive en mail til Sydslesvigudvalget, hvor han orienterede om, hvad der var ledelsens oplevelse af baggrunden for de kritikpunkter, der var ude. Denne mail har Flensborg Avis nu fået aktindsigt i og den vil sikkert være genstand for en artikel i morgen. Hvis der står, at der er en generel mistillid til Skoleforeningens lærere og skoleledere, så er det en overfortolkning. Han har udtrykt, at han som direktør har oplevet forandringsmodstand i Sydslesvig. Han spørger hvad det så har med hinanden at gøre? Forandringsmodstand udlægges sommetider som mistillid netop af dem, der ikke er så glade for forandringer, men det ønsker han, at man skelner kraftigt imellem. Forandringsmodstand er faktisk ret almindeligt, og det er slet ikke overraskende, at når der sker store forandringer – og på skoleområdet har der været ret store forandringer i løbet af de senere år – så kommer der forandringsmodstand. Men at tage det til indtægt for, at der skulle være generel mistrivsel i Skoleforeningen, det er der ikke nogen belæg for. Det var det, som bevillingsgiverne skulle informeres om via mailen.

Han påpeger, at det nok ikke var den klogeste mail han har skrevet. Han præciserer også, at det er ham alene, der har ansvaret for den mail. Hvis den bruges til at skyde på andre, så ville det være dybt uretfærdigt.

SSF, Jens A. Christiansen

Folketingsturen er udskudt til engang i februar/marts, hvilket skyldes folketingsvalget. Folketinget er sandsynligvis ikke på plads i slutningen af november, derfor har vi besluttet at udskyde det til næste år.

SSF gennemfører et kulturfremstød "Das Tor zwischen Dänemark und Deutschland". Målgruppen er vores tyske medborgere. Arrangementer finder sted den 26. november i "Hotel SlowDown" i Travemünde. Travemünde og Lübeck-området vil således være det geografiske sted, hvor vi prøver at lokke folk til den eftermiddag. Arrangementet, der starter kl. 15, er bygget op på den måde, at der er nogle oplæg, der går i retning af det politiske, grænseoverskridende, forskelle mellem danske og tyske værdier, normer, brug og skikke. Vi har en talerrække, der begynder med souschefen på ambassaden i Berlin, Slesvig-Holstens økonomiminister Klaus Ruhe Madsen. Så er der underholdning og foredrag af lektor Moritz Schramm, der er ansat ved Syddansk Universitet. Efterfølgende vil der være en diskussion. Desuden er Johannes Callsen med. Efter en pause med dansk smørrebrød kommer forfatter Knud Romer, der også har tyske forbindelser. Vi slutter af med en jazzkoncert.

SSF, Gitte Hougaard-Werner

Mindretalsrådets udstilling har været vist i Landdagen i Kiel. Den slutter den 27. oktober med et arrangement kl. 18 i Landdagen. Derefter kommer udstillingen til Flensborg, hvor den vises på Universitetsbiblioteket fra den 10. november. Med åbning den 9. november kl. 17. Den er helt klart værd at se.

SdU, Hinnerk Petersen

Ved sidste Samrådsmøde orienterede jeg om, at vi havde igangsat en medlemsundersøgelse. Den blev afsluttet her i efterårsferien og resultat er over 1100 besvarelser, hvoraf også lidt over 250 ikke-medlemmer havde svaret. Tak for Samråds-organisationernes engagement med hensyn til at få folk til at svare på spørgeskemaerne. SdU glæder sig til at præsentere, hvad der er kommet ud af det snarest.

GF, Else Tornbo

Gør opmærksom på en spændende koncert i GFs regi og i samarbejde med Lars Malm, som kommer til at foregå på Sønderborg Slot den 18. november. Det er en koncertfortælling om Kresten Andresen, der var en dansksindet soldat i Første Verdenskrig, som tog dagbogsnotater og skrev breve. Han omkom desværre i krigen, men nu kan man altså opleve hans iagttagelser og tanker i denne form. Koncerten foregår både kl. 16 og kl. 19. Kl. 12 er der en koncert for indbudte gymnasieelever. I den forbindelse udarbejdes materiale til eleverne, hvilket muligvis er noget, der også kunne bruges syd for grænsen. Koncerten foregår i Riddersalen og Sønderborg Slot skal have tak, da de har stillet salen gratis til rådighed.

5. Strukturdebat. Status

Til punktet foreligger et bilag.

SSF, Gitte Hougaard-Werner opsummerer, at Samrådet gav Mogens Rostgaard-Nissen det opdrag, at lave en rapport ud fra den spørgeskemaundersøgelse, der blev gennemført med hensyn til strukturen. Det er blevet til en rapport på 52 sider. Dernæst følger de enkelte foreningers status på strukturdebatten.

DCB, Christian Jürgensen siger, at biblioteket afventer, hvad de to store medspillere afgør. Selv har biblioteket møde den 22. november, hvor emnet igen skal drøftes.

Skolef., Andrea Heimrath fortæller, at de har haft fællesrådsmøde, hvor Skoleforeningens holdning og tanker til strukturdebatten blev diskuteret. Man har fået stor opbakning fra forældrene, så det var et klart signal til, at man skal gå videre med tanken.

DS, Randi Kuhnt beretter om, hvad Sundhedstjenestens forretningsudvalg forelægger Sundhedsrådet i november. Det følgende notat er behandlet på FU-mødet den 6. oktober 2022:

Sundhedstjenesten ser sig selv som en vigtig og værdig repræsentant for hele mindretallet i Sydslesvig og i Danmark.

1. Hver forening skal fortsat kunne tage selvstændige beslutninger – omkring alle essentielle forhold, som vedrører foreningen – herunder:

- Økonomi
- Drift
- Udvikling af
 - Organisation
 - Den daglige drift
 - Samarbejdsrelationer
 - Tjenesteydelser

Det er således helt centralt for Sundhedstjenesten at kunne opretholde sin eksklusive beslutningskompetence og dermed selvstændighed (ikke afgive suveræniteten).

2. Indstilling til høring i Samråd, repræsentantskab, delegeretforsamling eller lign. forsamling

Sundhedstjenesten ser positivt på at indføre en høringsproces eller lignende omkring følgende forhold:

- Strategiske beslutninger af organisationsoverskridende karakter (overliggeren for ovenstående bør ligge højt).

3. Sundhedstjenesten ser meget positivt på og vil gerne være med til at fremme og højne administrativt og teknisk samarbejde organisationerne imellem – såvel centralt som lokalt – samt på professionelt og frivilligt niveau – f.eks.:

- Administrative funktioner
- Faglige fællesområder
- Tekniske områder
- Information og marketing

4. Foreningens organisationsstruktur

Til imødekommelse af behovet blandt de aktive i mindretallet for at skulle varetage antalmæssigt færre hverv i bestyrelser m.v., kunne Sundhedstjenesten bidrage med forskellige muligheder for regulering af Sundhedstjenestens organisationsstruktur.

5. Sundhedstjenesten påskønner i høj grad det gode gensidige samarbejde i det nuværende samråd med drøftelser af spørgsmål af fælles interesse. I.f.m. en fortsættelse af den nuværende samrådsstruktur eller anden konstruktion lægger Sundhedstjenestens vægt på, at rollen som repræsentant for hele mindretallet drøftes, og at den pågældende forsamlings sekretariatsfunktion dækkes og udføres af en uafhængig enhed.

DKS, Uwe Nissen pointerer, at det for kirken er vigtigt at holde kontakten til de andre organisationer.

SdU, Kay von Eitzen gentager, at SdU er klar til den store forandring.

SSW, Christian Dirschauer siger, at den juridiske ramme jo ikke har forandret sig for SSW, men det er klart, at man bakker op om det lokale arbejde. Desuden er man – selvom partiet ikke kan være del af en overordnet struktur – indstillet på at kigge på en overordnet struktur i henhold til effektivisering.

Friisk Foriining, Ute Jessen afholder sig fra at tilkendegive en mening.

De tilsluttede, Henry Bohm har fået opdrag til at holde gryden i kog og indtage en proaktiv rolle for en positiv forandring i mindretallet.

SSF, Gitte Hougaard-Werner siger, at SSFs holdning jo er kendt. Foreningen kan stadigvæk se et stort potentiale i at kigge på den overordnede struktur i forhold til effektivisering. Man afventer nu Landsmødet den 12. november, hvor emnet skal drøftes og SR-mødet den 5. december.

Der spørges ind til den videre køreplan efter den 5. december.

Konklusion:

- **En "køreplan" til det videre forløb afhænger af, hvad man bliver enig om til Samrådets næste møde, og om der vil være et klart signal om, at man vil en grundlæggende strukturforandring eller ej. Hvis det viser sig, at der ikke er stemning for en grundlæggende forandring, så bliver diskussion lukket. I stedet for vil man så kunne se nærmere på samarbejdsaftalen.**
- **Biblioteket vil sende et link ud til alle organisationer, så Mogens Rostgaard-Nissens rapport kan lægges på de respektive hjemmesider og sendes ud til de enkelte foreningers medlemmer.**
- **Rapporten tages med som et punkt på dagsordenen til mødet den 5. december, hvor det så er meningen, at den skal drøftes.**

6. FUEN-kongres 2022 v/SSF

SSF, Gitte Hougaard-Werner orienterer fra den nyligt overståede kongres. Hun forklarer, at man plejer at mødes i et land, hvor der er et mindretal, og i år skulle kongressen have fundet sted i Tallin, men på grund af krigen i Ukraine foregik den i år i Berlin. I Berlin er der ikke noget mindretal, men et mindretalsråd, der består af de fire autoktone mindretal i Tyskland – derfor blev mindretalsrådet medværter for dette års kongres.

Kongressen startede om torsdagen, hvor formanden for mindretalsrådet holdt en åbningstale og i den tog afstand fra angrebskrigen i Ukraine og instrumentaliseringen af mindretal. Eftermiddagen bød på flere debatter, hvor mindretalsrådet stod for diskussionen blandt forbundsmedlemmer og de andre mindretal i Tyskland og de tyske mindretal i Europa. Indtryk gjorde dagens sidste paneldiskussion, hvor paneldeltagerne var repræsentanter fra de forskellige mindretal i Ukraine og repræsentanter fra Krimtatarerne, der fortalte om den aktuelle situation, og om hvordan de havde det. Deres budskab gik ud på, at "godt nok er vi et mindretal med vores mindretalsrettigheder, men lige nu er vi alle sammen Ukrainere med samme hjemstavn". Det gjorde dybt indtryk på de fleste af os.

Om fredagen havde vi et møde i mindretalsrådet om formiddagen, hvor vi startede med et oplæg om historien om rådets særlige struktur og om dets arbejde. Det mandede ud i en paneldiskussion om rådets arbejde, identitet og sprog. Desuden har der været møder i de arbejdsgrupper, som Lars Kofoed-Jensen var inde på. Mindretalsrådet mødtes med præsidiets og repræsentanter for mindretal i Ungarn. I forlængelse af det havde rådet indsendt en resolution som blev afvist, fordi den var blevet indsendt for sent og ikke blev anerkendt, da mindretalsrådet som sådan ikke er medlem i FUEN. Derpå blev den indsendt med afsender SSF, Friserne, Sinti og Romaerne og Sorbere. Udmeldingen var dog, at den ikke kunne komme med som en egen resolution, da den ikke var aktuel nok. Det rådet gerne ville, var at se på FUENs rolle i forhold til Ungarn, da regeringen der kritiseres af EU-parlamentet for ikke

at overholde de demokratiske grundprincipper. Mindretalsrådet er ikke i tvivl om, at hvert spørgsmål om autokrati er et kernespørgsmål i mindretalspolitik. Derfor ville rådet gerne, at præsidiets og FUEN tog afstand fra det. Det ville FUENs formand ikke høre tale om. Han mente, at der ikke var noget at komme efter. Tværtimod skulle man være glad for, at Ungarn betaler rundt regnet 500.000 euro om året til FUEN. Derfor ville det være utaknemmeligt at kritisere Budapest. FUENs præsidium fastholder desuden, at Ungarns pengebidrag er uden politiske betingelser, mens mindretalsrådet fastholder, at det ikke er i orden at skulle tie og ikke måtte ytre kritik mod den ungarske regering. Men debatten blev altså lukket. Næste års kongres finder overraskende nok sted i Ungarn.

Efter kongressen har mindretalsrådet sendt et åbent brev til præsidiets, hvor man igen opfordrer præsidiets til at tage klart afstand fra hvad der kom af udsagn fra FUENs formand. Vi skal helt klart vide, at vi er økonomisk uafhængige af Ungarn, så der ikke kan sættes spørgsmålstejn ved FUENs integritet.

SSF, Jens A. Christiansen forklarer, at andre lande også giver tilskud til FUEN, men med den udvikling, der er sket i Ungarn, så er det et spørgsmål man bør diskutere meget alvorligt i præsidiets. Det ville være bedre, hvis flere lande gav et mindre tilskud. Hovedresolutionen på kongressen var desuden fuldstændig uacceptabelt – der var for få ord om den russiske angrebskrig, og det burde have været det første punkt.

SSW, Martin Lorenzen tilføjer, at Viktor Orbán benytter de ungarske mindretal til sit valgpolitiske spil. Derfor er det rigtig godt, at man har taget fat i den diskussion. Ikke uproblematisk, men vigtigt og godt. Det er vigtigt, at man arbejder for, at FUEN er uafhængig.

7. Europeada 2024 v/SdU

SdU, Anders Kring minder om, at hvis der er noget, der bygger broer, så er det idrætten. Som man allerede kunne læse i avisen, så står vi – de fire mindretal i regionen – til at skulle gennemføre Europeada 2024. Det er noget, som vi præsenterede på FUEN-kongressen og vi var konkurrenceløse. Der var ikke andre, der ville. Vi ser det sådan, at vi er heldige, at vi måtte. Det falder sammen med, at der er EM i fodbold i 2024 i Tyskland. Så det glæder vi os rigtig meget til. Tidspunktet er **28. juni - 07. juli 2024**.

Vi har 1½ år til at planlægge det. Det er meget lidt, da andre mindretal plejer at have fire år. Men det er betingelserne. Til formålet vil der dannes en gGmbH (gemeinnützige Gesellschaft mit beschränkter Haftung), hvilket har flere fordele. Der vil være en omsætning på ca. 1 million euro, hvoraf vi selv skal finde 60%. Man er fortrøstningsfuldt, da der er kommet mange tilkendegivelser fra potentielle pengegivere, der synes, at det er en rigtig god idé at gennemføre det. Det er ikke kun en idræts event men også en kulturel event. Det vil give meget også i forhold til samarbejdet mindretallene imellem her i grænseregionen.

Der vil være brug for mange frivillige hjælpere, men der bliver også ansat en projektmanager i fuldtidsstilling. Logo/motto er allerede vedtaget: **”Europeada between the Seas”**.

8. Sydslesvigkalenderen v/DCB

DCB, Jens M. Henriksen kommer ind på den digitale transformation som man er i gang med i mindretallet. ”Oplev Sydslesvig” er det projekt, der blev skabt her for at kunne vise vores

tilbud, vores steder her i Sydslesvig og som de sidste par år er blevet udviklet med flotte droneoptagelser (som f.eks. fra Mikkelberg). Rigtig mange institutioner bliver præsenteret. Også overnatningsmuligheder m.m. Efter Corona kommer der liv i "Oplev Sydslesvig" igen. Som led i "Oplev Sydslesvig" blev der født den tanke om, at man også kan se "begivenheder". Disse "begivenheder" er blevet udviklet mere og mere til, at man kan gå ind og sige, at jeg vil kun se noget til børn eller teater eller ... Man kan simpelthen gå ind og filtrere. Det er udviklet så langt nu, at der ligger over 800 begivenheder. Der er bidrag fra SSF og fra SdU og mange andre. Nu er tiden kommet til at alle kan være med i det her. Vi er i et rigtig godt samarbejde med Flensborg Avis og SSF (Kontakt).

Fra før Corona-tiden kan man sikkert huske Sydslesvigkalenderen i Flensborg Avis, hvor man hurtigt kunne få et overblik over, hvad der f.eks. sker i aften. Netop til dem, der gerne vil have en analog udgave i stedet for at kigge digitalt. "Oplev Sydslesvig" vil automatisk kunne levere informationen til Sydslesvigkalenderen.

Her er der et redskab, der gør det rigtig nemt at lægge en begivenhed ind. Samtidig kan man, allerede når man lægger det ind se, om der allerede finder andre ting sted samme dag. Så det er også et planlægningsredskab.

Konklusion:

- **"Oplev Sydslesvig" inviterer til en workshop, hvor man lærer at lægge på. Workshoppen finder sted den 24. november 2022 kl. 14-17 på Dansk Centralbibliotek.**
- **Siden "Oplev Sydslesvig" skal også linkes til Grænseforeningens side.**

9. Fremtidsfabrikken. Opfølgning v/SdU

SdU, Hinnerk Petersen takker Samrådet, der har været med til at afvikle Fremtidsfabrikken 2022. De ca. 90 unge, der kommer fra valgfaget Sydslesvig Crew, fik en læringsoplevelse. Det var de enkelte foreninger, der udviklede workshops og gav de unge mennesker en idé om mulighederne for delagtiggørelse indenfor de enkelte organisationer. Feedback fra de unge deltagere var: Det var en lang dag – og det var en rigtig fed dag. Det var intenst, da de blev udsat for 2 timers "bombardement" ad to omgange. Smækfyldt med oplevelser, indtryk og forståelse for, hvad Sydslesvig er og kan.

SSW delagtiggjorde de unge i, hvordan det er at være kommunalpolitiker. **SSF** provokerede med spørgsmålet, hvad de ville have gjort i 1920 efter folkeafstemningen? **Skolef.** spurgte ind til, hvilke skole-/fritidsordninger, der skal være. **DS** var overrasket, hvor stort kendskabet til Sundhedstjenesten var. **DCB** spurgte ind til, hvilke arrangementer de skal lave til de unge. Hvad er et godt arrangement og hvordan skal det kommunikeres? Her var det overraskende nok: brætspil. **Kirken** spurgte ind til, hvad kirken fylder i familielivet. **GF** spurgte ind til, hvad de unge gerne vil have formidlet til Danmark.

Konklusion:

- **Alle organisationer vil gerne deltage igen.**
- **Alle må gerne komme med ideer til Fremtidsfabrikken 2023: forandringer?**
- **Der udkommer et lille magasin med resultaterne fra Fremtidsfabrikken 2022.**

10. Spørgetid

Elke Putzer har et spørgsmål angående de Sydslesvig Crew elever, der deltog i arrangementet. Hun vil gerne vide, hvem de skal formidle til. Er det nordpå eller til kammeraterne?

Skolef., Lars Kofoed-Jensen forklarer, at eleverne i valgfaget "Sydslesvig Crew" først arbejder internt, da de først skal oparbejde en viden. Derefter er det så tanken, at de bliver formidlere både nordpå, internt og på tyske skoler, hvis det er ønsket.

SdU, Hinnerk Petersen supplerer, at Fremtidsfabrikken er et led i at dygtiggøre dem til at bruge deres ressourcer.

Elke Putzer spørger, om man kunne forestille sig, at disse unge mennesker, der er så interesseret og har al den viden, at de kunne gå ind i en daginstitution og fortælle der – til forældrene, der kommer der med småbørn – noget om alt det, de har lært? Kunne man forestille sig det?

Skolef., Lars Kofoed-Jensen mener ikke, at man kan give et gruppesvar på det, da der også i den aldersgruppe er stor forskel på modenhed og udadvendthed. I første omgang er vi rigtig glade for, at der er en del, der vælger faget. Det har jo også udviklet sig fra at være et projekt til at være et permanent tilbud.

SSF, Jens A. Christiansen bemærker, at man måske godt kunne blive endnu mere ambitiøs og arbejde på, at det blev til et obligatorisk fag.

SdU, Hinnerk Petersen foreslår, at man vælger 9. årgang til det.

Skolef., Lars Kofoed-Jensen mener ikke, at tvang er den rette måde at få unge mennesker interesseret i noget. Alle unge møder selvfølgelig informationer om mindretallet. Man kan ikke gå ud af vores skoler uden at kende til mindretallets historie og til det, man er en del af. I valgfaget er der selvfølgelig mulighed for fordybelse og til at få trænet det udadvendte.

SSF, Jens A. Christiansen mener, at det jo ikke er et spørgsmål om tvang, det er et spørgsmål om dannelsespolitik.

De tilsluttede, Henry Bohm anbefaler det udmærkede materiale, der findes til de yngste elever, der lå på SSFs hjemmeside engang. Måske skulle man se på det igen sammen med Skoleforeningen. På børnehøjde blev man gjort opmærksom på, hvad man er en del af.

11. Eventuelt

SSF, Jens A. Christiansen spørger ind til Grænseforeningens strategidrøftelse.

GF, Else Tornbo fortæller, at det er blevet drøftet rundt omkring og lige p.t bliver det hele samlet. Det skal drøftes i december og til foråret.

12. Lukket møde

- **Godkendelse af konklusionsreferat fra den 22. august 2022.**
Referatet godkendes.

11. november 2022

JAC/ta